

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การสังเคราะห์
 - 1.1 ความหมายและประเภทของการสังเคราะห์
 - 1.2 รูปแบบและระดับของการสังเคราะห์
2. การวิเคราะห์อภิมาน
 - 2.1 ความหมายของการวิเคราะห์อภิมาน
 - 2.2 วิธีดำเนินการวิเคราะห์อภิมาน
3. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.2 ความมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.3 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.4 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและประเภทของการสังเคราะห์

อุทุมพร จามรมาน (2527 : 1) ให้ความหมายของการสังเคราะห์ไว้ว่า การสังเคราะห์เป็นการนำหน่วยย่อย ๆ หรือส่วนต่าง ๆ มาประกอบให้เป็นเนื้อเรื่องเดียวกัน โดยไม่เคยมีการนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มารวมเข้าด้วยกันมาก่อน การสังเคราะห์จำแนกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 การสังเคราะห์ด้วยวิธีการอาศัยหน่วยย่อย ๆ มารวมกันจนได้เป็นผลผลิตใหม่ ตัวอย่างเช่น การสังเคราะห์การสื่อความหมาย ได้แก่ การพัฒนาการสื่อความหมาย เป็นการนำเอาการพูด การบอกภาษาท่าทาง การแสดงความรู้สึก และการนำเสนอประสบการณ์ ให้ผู้อื่นทราบหรือเข้าใจได้ การวัดการสังเคราะห์ระดับนี้ได้จากการพิจารณางานเขียนที่สามารถเรียบเรียงหรือเล่าประสบการณ์ส่วนตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทที่ 2 การสังเคราะห์จนได้ผลผลิตจากการวางแผน หรือจากข้อเสนอเพื่อนำไปปฏิบัติ ได้แก่ การพัฒนาแผนการทำงาน หรือพัฒนาแนวความคิดของแต่ละคน จนถึงขั้นนำไปปฏิบัติ เช่น ผลการประชุมวางแผนแล้วนำไปใช้จนเกิดผลสำเร็จ

ประเภทที่ 3 การสังเคราะห์สิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นนามธรรมเพื่อจำแนกหรืออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือการเชื่อมโยงแนวความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิเข้าด้วยกันเพื่ออธิบายปัญหา หรือการเชื่อมโยงทฤษฎีจนได้ข้อค้นพบใหม่ทางคณิตศาสตร์

รูปแบบและระดับของการสังเคราะห์

อุทุมพร จามรมาน (2527 : 2) ได้จำแนกรูปแบบของการสังเคราะห์ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสังเคราะห์เชิงบอกลักษณะหรือการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) กับ การสังเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Synthesis)

1. การสังเคราะห์เชิงบอกลักษณะหรือการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นการรวบรวมเรื่องต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วสรุปออกมา การสังเคราะห์แบบนี้ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้สังเคราะห์

2. การสังเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปของรายงานแต่ละเรื่องที่น่ามาสังเคราะห์ ในลักษณะที่ต้องคำนวณค่าที่เป็นดัชนีมาตรฐานโดยใช้กระบวนการทางสถิติช่วยในการสังเคราะห์ การสังเคราะห์เชิงปริมาณจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 Meta analysis เป็นการวิเคราะห์งานหลาย ๆ ชิ้น เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามหัวข้อ (Topic) นั้น ๆ ความรู้หรือข้อสรุปในหัวข้อนั้นเป็นความรู้ใหม่ที่ยังไม่มีใครค้นพบ

ระดับที่ 2 Mega analysis เป็นการวิเคราะห์หัวข้อที่ได้จากระดับที่ 1 หลายหัวข้อ เพื่อให้ได้ความรู้เป็นสาขา (Discipline)

ระดับที่ 3 Super analysis เป็นการวิเคราะห์สาขาความรู้ที่ได้จากระดับที่ 1 หลายสาขา เพื่อให้ได้ความรู้เป็นศาสตร์

ความหมายของการวิเคราะห์อภิมาน

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 41-43) ได้ศึกษา รวบรวม และนำเสนอความหมายของการวิเคราะห์อภิมาน ไว้ดังต่อไปนี้ การวิเคราะห์อภิมาน (Meta analysis) ตามความหมายเดิมของกลาส (Glass, 1976) ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์อภิมาน หมายถึง การวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ (the analysis of analysis) เป็นการวิเคราะห์ที่มีการนำงานวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ โดยกลาสได้อธิบายให้เห็นความแตกต่างจากการวิเคราะห์ปฐมมวน (Primary analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ และการวิเคราะห์ทุติยมวน (Secondary analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ต่อมา กลาส เม็คกอร์ว และสมิธ (Glass, McGaw & Smith, 1981) ได้สรุปความหมายของการวิเคราะห์อภิมานไว้ว่า การวิเคราะห์ อภิมาน เป็นการวิจัยเชิง

ปริมาณเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันโดยใช้วิธีการทางสถิติ ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์อภิมานประกอบด้วยผลการวิจัยวัดในรูปขนาดอิทธิพลและคุณลักษณะของงานวิจัย และให้ความสำคัญกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงานวิจัยกับขนาดอิทธิพล สอดคล้องกับเฮดจ์ และอลคิน (Hedges & Olkin, 1985) ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์อภิมาน หมายถึง วิธีการวิเคราะห์ผลของการวิเคราะห์ทางสถิติที่ได้จากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นข้อยุติ กิจกรรมในการวิเคราะห์อภิมานมี 2 ลักษณะ ลักษณะแรก เป็นการรวบรวมสารสนเทศที่ได้จากรางานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ คุณภาพของสารสนเทศขึ้นอยู่กับวิธีการรวบรวมสารสนเทศว่ามีความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือ และมีความเป็นปรนัยมากน้อยเพียงใด ลักษณะที่สอง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งให้ความสำคัญกับระเบียบวิธีทางสถิติ เนื่องจากสถิติวิเคราะห์ที่ใช้ในการทั่วไปเป็นสถิติสำหรับการวิจัยเชิงทดลองเรื่องเดียว หรือ การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์เรื่องเดียว ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาวิธีการวิเคราะห์สารสนเทศขึ้นใหม่สำหรับการวิเคราะห์อภิมานให้สามารถสรุปความหมายสารสนเทศที่ได้จากรายงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องซึ่งศึกษาปัญหาวิจัยแบบเดียวกันได้ และวูล์ฟ (Wolf, 1986) ที่ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์อภิมาน หมายถึง การศึกษางานวิจัยทุกเรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน โดยการนำมางานวิจัยมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อแยกงานวิจัยที่ให้ผลการวิจัยที่เป็นผลสุดโต่ง (Outlier) ออกจากกลุ่ม และนำงานวิจัยที่ให้ผลการวิจัยคล้ายคลึงกันมาวิเคราะห์เพื่อประมาณค่าความสัมพันธ์ หรือปฏิสัมพันธ์ หรือแนวโน้มที่เป็นข้อสรุปตอบปัญหาวิจัย รวมทั้งคูลิก และคูลิก (Kulik & Kulik, 1989) ที่ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์อภิมาน หมายถึง การสังเคราะห์งานวิจัยที่มีวิธีการวิเคราะห์สองลักษณะ ลักษณะแรก คือ การประมาณค่าดัชนีความสัมพันธ์ทั้งแบบที่เป็นการประมาณค่าด้วยวิธีการทางสถิติ และ การประมาณค่าโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ลักษณะที่สอง คือ การรวมค่าความดัชนีสัมพันธ์ และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปรับกับดัชนีความสัมพันธ์ที่ประมาณค่าได้ ส่วนมุลเลน (Mullen, 1989) ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์อภิมาน หมายถึง กระบวนการเชิงปริมาณที่บูรณาการและสรุปรวมรายงานวิจัย โดยให้ผลสรุปที่ถูกต้อง กระบวนการดำเนินงานเริ่มจากการกำหนดตัวเลขแทนคุณลักษณะและผลของการวิจัยแต่ละเรื่อง จากนั้นเป็นการใช้วิธีการทางสถิติสังเคราะห์งานวิจัยเข้าด้วยกัน การวิเคราะห์อภิมานมิได้ใช้วิธีการทางสถิติแบบเดียวในการสังเคราะห์แต่ใช้วิธีการทางสถิติหลายแบบในการสังเคราะห์งานวิจัย ซึ่งสถิติที่นำมาใช้แต่ละแบบมีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย ลักษณะรายงานวิจัย และผลการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ นอกจากนี้ โรเซนธาล (1990) ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์อภิมาน หมายถึง วิธีการสังเคราะห์ค่าสถิติที่เป็นดัชนีมาตรฐาน ซึ่งนักวิจัยสร้างขึ้นแทนข้อค้นพบจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์อภิมานจำแนกได้เป็น 3 แบบ การวิเคราะห์แบบแรกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปความสัมพันธ์ (Summarizing Relationships) ระหว่างตัวแปร โดยการประมาณค่าดัชนี

มาตรฐานจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง ทั้งการประมาณค่าแบบจุดและแบบช่วง การวิเคราะห์แบบที่สอง เป็นการศึกษาหาตัวแปรปรับ (Determining Moderator Variables) โดยการทดสอบว่า ค่าประมาณดัชนีมาตรฐานที่ได้จากงานวิจัยมีความแตกต่างกันหรือไม่ ถ้ามีความแตกต่างกัน ต้องศึกษาว่าแตกต่างกันเนื่องจากตัวแปรปรับตัวใด ตัวแปรปรับ คือ ตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะงานวิจัย ที่เป็นเกณฑ์ใช้ตรวจสอบว่าค่าประมาณดัชนีมาตรฐานจากงานวิจัยแตกต่างกัน ส่วนการวิเคราะห์แบบที่สาม เป็นการศึกษาความสัมพันธ์จากการวิเคราะห์รวม (Establishing Relationships by Aggregate Analysis) โดยหาค่าเฉลี่ยดัชนีมาตรฐานแยกกลุ่มงานวิจัยตามตัวแปรสำคัญที่เป็นปัญหาวิจัยจากงานวิจัยทุกเรื่อง แล้วคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยดัชนีมาตรฐานกับตัวแปรเหล่านั้นเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยตอบปัญหาวิจัย และฮันท์ (Hunt, 1997) ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์ห่อภิมาณ หมายถึง การวิเคราะห์ที่มีจุดมุ่งหมายสองประการ ประการแรก เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยให้ได้ข้อสรุปที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ประการที่สอง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรปรับกับผลการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ซึ่งนงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 44) ได้สรุปความหมายการวิเคราะห์ห่อภิมาณจากการศึกษาความหมายของนักวิชาการหลายท่านไว้ว่า การวิเคราะห์ห่อภิมาณ หมายถึง การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณแบบหนึ่งที่นักวิจัยที่นักวิจัยนำงานวิจัยซึ่งศึกษาปัญหาเดียวกันมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อสังเคราะห์ให้ได้ข้อสรุปที่มีความกว้างขวางลุ่มลึกกว่าผลงานวิจัยแต่ละเรื่อง ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณ คือ ดัชนีมาตรฐาน ได้แก่ ดัชนีขนาดอิทธิพล และดัชนีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัย หน่วยการวิเคราะห์ คือ งานวิจัยหรือการทดสอบสมมติฐาน จุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์แยกได้เป็น 2 ประการ ประการแรก คือ การสังเคราะห์ให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับดัชนีมาตรฐาน ประการที่สอง คือ การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรปรับกับดัชนีมาตรฐาน

นอกจากนี้ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 41-56) ได้นำเสนอประเด็นที่ต้องพิจารณาจากความหมายของการวิเคราะห์ห่อภิมาณเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มชัดในเรื่องวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณมีอยู่ 3 ประเด็น ประเด็นแรก งานวิจัยที่จะสังเคราะห์ต้องศึกษาปัญหาเดียวกัน ประเด็นที่สอง ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณ คือ งานวิจัย และประเด็นที่สาม หน่วยการวิเคราะห์ในการวิเคราะห์ห่อภิมาณ คือ งานวิจัยหรือการทดสอบสมมติฐาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ต้องเป็นงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเดียวกัน ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากในการสังเคราะห์งานวิจัยเพราะว่าถ้าไม่สามารถทำความเข้าใจประเด็นนี้ได้ถูกต้องก็จะมีปัญหาในการคัดเลือกงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ ตามความหมายของประเด็นนี้ งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ต้องเป็นงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเดียวกัน คือ มีปัญหาวิจัยตรงกัน แต่งานวิจัยอาจจะใช้แบบแผนการวิจัยต่างกัน เครื่องมือวัดต่างกัน หรือวิธีการวิเคราะห์ที่ต่างกันก็ได้ นอกจากนี้การกำหนดนิยามปัญหาวิจัยของงานวิจัยที่นักวิจัยกำหนดให้มีขอบเขตกว้างหรือแคบจะ

ส่งผลต่อการคัดเลือกงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์เช่นกัน ถ้านักวิจัยกำหนดนิยามปัญหาวิจัยของงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ให้มีขอบเขตและลักษณะเฉพาะเจาะจง นักวิจัยก็จะมีงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์จำนวนไม่มากนักส่งผลให้การสรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยไม่ค่อยกว้างขวางนัก แต่ถ้านักวิจัยกำหนดนิยามปัญหาวิจัยของงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ให้มีขอบเขตและลักษณะกว้างหรือหลวมมากเกินไป นักวิจัยก็จะมีงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์จำนวนมากและผลการวิจัยมีความหลากหลาย และมีตัวแปรปรับเป็นจำนวนมากส่งผลให้การวิเคราะห์มีความซับซ้อนมากขึ้น

ประเด็นที่ 2 ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณ คือ งานวิจัย ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจ คือ งานวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณในที่นี้ประกอบด้วยผลการวิจัยจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง และคุณลักษณะงานวิจัย เนื่องจากงานวิจัยแต่ละเรื่องศึกษาตัวแปรต่างกัน หรือแม้จะศึกษาตัวแปรเหมือนกันแต่ก็อาจใช้เครื่องมือต่างกันหรือใช้วิธีการวิเคราะห์ต่างกันทำให้ผลการวิจัยจากงานวิจัยแต่ละเรื่องไม่อยู่ในสเกลเดียวกัน จึงจำเป็นต้องทำให้อยู่ในรูปดัชนีมาตรฐาน (standard indices)

การวิจัยไม่ว่าจะเป็นการวิจัยเชิงทดลองหรือเชิงสหสัมพันธ์ต่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกันระหว่างตัวแปร ผลการวิจัยที่สำคัญ คือ ขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนั้นดัชนีมาตรฐานที่สร้างขึ้นจึงมุ่งบอกค่าขนาดความสัมพันธ์ดังกล่าว ดัชนีมาตรฐานที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณมี 2 แบบ คือ ค่าความน่าจะเป็น และค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือดัชนีความสำคัญของอิทธิพล (effect magnitude) ค่าความน่าจะเป็นนั้นเป็นดัชนีที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยระยะแรก ต่อมานักวิจัยเห็นว่าค่าความน่าจะเป็นให้สารสนเทศน้อยกว่าดัชนีความสำคัญของอิทธิพล ความนิยมใช้ค่าความน่าจะเป็นจึงลดลง สำหรับดัชนีความสำคัญของอิทธิพลนี้ เป็นค่าสถิติที่ถูกสร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อบอกขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้กันอยู่มี 6 ชนิด คือ

ดัชนีชนิดที่ 1 ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เป็นค่าสถิติที่นำมาใช้เป็นดัชนีมาตรฐานสำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

ดัชนีชนิดที่ 2 ได้แก่ คะแนนผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย เป็นค่าดัชนีมาตรฐานสำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงทดลอง มีค่าเท่ากับผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ดัชนีมาตรฐานชนิดนี้ขาดคุณสมบัติความเป็นคะแนนมาตรฐาน เพราะค่าดัชนีเป็นฟังก์ชันของมาตรวัดตัวแปร

ดัชนีชนิดที่ 3 ได้แก่ ขนาดอิทธิพล (effect size) เป็นค่าสถิติที่ถูกนำมาใช้เป็นดัชนีมาตรฐานสำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงทดลอง ดัชนีชนิดนี้เป็นการนำค่าดัชนีชนิดที่สองมาทำให้เป็นคะแนนมาตรฐานโดยการหารด้วยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ดัชนีชนิดที่ 4 ได้แก่ อัตราส่วนระหว่างค่าสถิติของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดัชนีชนิดนี้ใช้วิธีการเปรียบเทียบค่าสถิติของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการหาร และเปรียบเทียบว่าค่าสถิติของกลุ่มทดลองเป็นกี่เท่าของกลุ่มควบคุม

ดัชนีชนิดที่ 5 ได้แก่ ผลต่างของสัดส่วนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดัชนีชนิดนี้ไม่สนใจค่าสถิติแต่ให้ความสำคัญกับความถี่ในแต่ละกลุ่ม เหมาะสำหรับงานวิจัยที่มีการวัดตัวแปรระดับนามบัญญัติหรือเรียงลำดับ

ดัชนีชนิดที่ 6 ได้แก่ ผลต่างระหว่างความถี่ที่คาดหวังกับความถี่ที่สังเกตได้ ดัชนีชนิดนี้ใช้หลักการคล้ายกับการคำนวณค่า ไค-สแควร์ จุดประสงค์ของการบอกความสำคัญของอิทธิพลอยู่ที่ความถี่ เหมาะสำหรับงานวิจัยที่มีการวัดตัวแปรในระดับนามบัญญัติหรือเรียงลำดับ

ประเด็นที่ 3 หน่วยการวิเคราะห์ในการวิเคราะห์ห่อภิมาณ คือ งานวิจัยหรือการทดสอบสมมติฐาน หน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) สำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณมีลักษณะแตกต่างจากหน่วยการวิเคราะห์ในการวิจัยทั่วไป การวิจัยทั่วไปทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์หน่วยการวิเคราะห์ คือ หน่วยตัวอย่างแต่ละคนที่ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัย งานวิจัยบางเรื่องอาจศึกษาเกี่ยวกับองค์การ เช่น การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพขององค์การ แม้ว่าจะเก็บข้อมูลจากบุคลากร แต่หน่วยการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยนั้นเป็นระดับองค์การโดยนักวิจัยจะต้องนำข้อมูลที่วัดในระดับบุคลากรมาหลอมรวมให้เป็นข้อมูลระดับองค์การ งานวิจัยบางเรื่องอาจศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลหลายระดับ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่เรียกว่าการวิเคราะห์ห่อภิระดับ (multi-level analysis) หรือใช้การวิเคราะห์แบบโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น (hierarchical linear model) เช่น การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านนักเรียนและโรงเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะข้อมูลประกอบด้วยตัวแปรวัดตัวแปรในระดับนักเรียน รับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างอาจประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3,000 คน จากชั้นเรียน 100 ชั้น และจากโรงเรียน 50 โรงเรียน นั่นคือนักวิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียน 50 โรงเรียน แล้วเลือกชั้นเรียนมาโรงเรียนละ 50 ชั้นเรียน และเลือกนักเรียนมาชั้นเรียนละ 30 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ห่อภิระดับ ดังนั้นหน่วยการวิเคราะห์จึงมีทั้งระดับนักเรียน ระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน

สำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณนั้นมีข้อมูลเป็นรายงานการวิจัยซึ่งประกอบด้วยข้อมูลผลการวิจัยและข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะงานวิจัย โดยข้อมูลที่เป็นผลการวิจัยจากงานวิจัยแต่ละเรื่องจะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ห่อภิมาณในรูปแบบของดัชนีมาตรฐาน ได้แก่ ขนาดอิทธิพล หรือสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ใช้หน่วยการวิเคราะห์เป็นระดับบุคคล (individual level) ถ้าเป็นงานวิจัยเชิงทดลองแล้วผลการวิจัยจะรายงานในรูปค่าขนาดอิทธิพลซึ่งเป็นการเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรจัดกระทำระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ขนาดอิทธิพลที่ได้จากงานวิจัยหนึ่งเรื่องจึงมีหน่วยการวัดเป็นหน่วยรวมของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนั้น นั่นคือหน่วยการ

วัดของขนาดอิทธิพล คือ งานวิจัย ซึ่งงานวิจัยเรื่องหนึ่งควรให้ค่าขนาดอิทธิพลหนึ่งค่า ในกรณีที่งานวิจัยหนึ่งเรื่องให้ค่าขนาดอิทธิพลมากกว่าหนึ่งค่า หน่วยการวัดของขนาดอิทธิพลอาจเป็นงานวิจัยก็ได้ แต่ที่ถูกต้อง คือ การทดสอบสมมติฐานแต่ละชุดเป็นหน่วยการวัดของขนาดอิทธิพล สำหรับข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะงานวิจัย เช่น ขนาดกลุ่มตัวอย่าง แบบแผนการวิจัย ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง ปีที่พิมพ์เผยแพร่ เป็นต้น มีหน่วยการวัดเป็นงานวิจัยเช่นเดียวกับหน่วยการวัดของดัชนีมาตรฐาน ดังนั้นในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีมาตรฐานกับตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยมีหน่วยของการวิเคราะห์เป็นงานวิจัยโดยตลอดเมื่อใช้การวิเคราะห์ประเภทสหสัมพันธ์ แต่เนื่องจากในการระบุนการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมานนั้น นักวิจัยต้องการทราบด้วยว่า เมื่อตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยมีความสัมพันธ์กับดัชนีมาตรฐาน เช่น นักวิจัยพบว่างานวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ก็มีแนวโน้มที่จะได้ค่าดัชนีมาตรฐานสูงกว่างานวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก นักวิจัยต้องการทราบว่าในกลุ่มงานวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยดัชนีมาตรฐานเป็นเท่าใด มีความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐานหรือไม่ ถ้าพบว่ายังมีความแปรปรวนอยู่จะต้องวิเคราะห์ต่อไปว่ามีตัวแปรใดอธิบายความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐานนั้นได้ ในกระบวนการวิเคราะห์จะต้องมีการแบ่งกลุ่มผลการวิจัยหรือแบ่งกลุ่มดัชนีมาตรฐานออกเป็นกลุ่มงานวิจัย เช่น แบ่งกลุ่มงานวิจัยออกเป็นกลุ่มงานวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก แล้ววิเคราะห์ต่อไปว่าในหน่วยระดับกลุ่มงานวิจัยมีตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยหรือตัวแปรปรับใดส่งผลทำให้ดัชนีมาตรฐานแตกต่างกันอีก

วิธีดำเนินการวิเคราะห์ห่อภิมาน

การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมานนั้นมีวิธีการและขั้นตอนดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน เช่นเดียวกับการวิจัยทั่วไป นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 41-56) นำเสนอวิธีการและขั้นตอนดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการกำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นตอนการสรุป อภิปราย และการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ห่อภิมาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการอธิบายปรากฏการณ์ มีการกำหนดปัญหาวิจัยที่เป็นปัญหาหลัก 3 ปัญหา คือ ค่าแนวโน้มสู่ส่วนกลางของตัวแปรตามเป็นเท่าไร ความแปรปรวนมีมากน้อยเพียงไร และมีปัจจัยใดอธิบายความแปรปรวนได้ และอธิบายได้มากน้อยเพียงไร การกำหนดปัญหาวิจัยในวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมานงานวิจัย มีปัญหาหลัก 3 ปัญหาเช่นเดียวกัน ปัญหาวิจัยข้อแรก คือ ปัญหาเกี่ยวกับค่าแนวโน้มสู่ส่วนกลางของดัชนีมาตรฐานของตัวแปรโดยเฉลี่ยในภาพรวมมีลักษณะอย่างไรและมีขนาดเท่าไร ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว ด้านนักเรียน ด้านครู และด้านโรงเรียนกับ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ยในภาพรวมมีลักษณะอย่างไรและมีขนาดเท่าไร ส่วนปัญหาวิจัยข้อที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐานระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่อง มีมากน้อยเพียงไร ตัวอย่างเช่น ผลการวิจัยที่วัดในรูปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว ด้านนักเรียน ด้านครู และด้านโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความแตกต่างกันระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่องมากน้อยเพียงไร และปัญหาวิจัยข้อที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลการวิจัยที่สังเคราะห์กับคุณลักษณะงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ว่าเป็นอย่างไร ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น มีขนาดแตกต่างกันตามกลุ่มประชากร ตามแบบแผนการวิจัย และตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้อย่างไรบ้าง

การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยสำหรับการวิเคราะห์ทอภิมาน มีวิธีการแบบเดียวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ วัตถุประสงค์การวิจัยที่สำคัญสำหรับการวิเคราะห์ทอภิมาน คือ เพื่อสังเคราะห์ผลการวิจัยที่ยังมีข้อขัดแย้ง หรือมีจำนวนมากให้ได้คำตอบปัญหาวิจัยที่เป็นข้อสรุป เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการที่จะนำมาใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ และเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไขที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติจริง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยต้องศึกษาทฤษฎีทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และศึกษาสังเคราะห์รายงานการวิจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และสร้างกรอบความคิดสำหรับการวิเคราะห์ทอภิมานโดยต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยที่เป็นการศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน สำหรับวิธีการสังเคราะห์รายงานการวิจัย อาจใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงบรรยายแบบเดียวกับวิธีที่ใช้ในการวิจัยทั่วไป หรือจะนำเสนอแต่เพียงรายงานว่ามีรายงานวิจัยเป็นจำนวนเท่าไร มีลักษณะทั่วไปอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล การดำเนินงานในขั้นตอนนี้แยกได้เป็น 4 งาน คือ การสืบค้นงานวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ การสร้างเครื่องมือวิจัย และการบันทึกข้อมูล แต่ละงานมีวิธีดำเนินงานดังนี้

3.1 การสืบค้นงานวิจัย นักวิจัยที่ต้องการสืบค้นงานวิจัยต้องดำเนินการเช่นเดียวกับนักวิจัยที่สืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย กล่าวคือ ต้องกำหนดลักษณะงานวิจัยที่ต้องการก่อนว่าเป็นงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาลักษณะแบบใด มีความทันสมัยมากน้อยเพียงใด เป็นงานวิจัยจากหน่วยงานใด เมื่อได้ขอบเขตกว้าง ๆ แล้วจึงลงมือสืบค้นงานวิจัย โดยมีแนวทางในการสืบค้น 6 แนวทาง คือ

3.1.1 การสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ออนไลน์ (on-line computer search)

3.1.2 การสืบค้นจากดัชนี (abstracting services)

3.1.3 การสืบค้นจากการอ่านเล่น (browsing) เป็นวิธีการสืบค้นจากวารสารวิชาการใหม่ ๆ ด้วยวิธีนี้นักวิจัยจะได้รายงานการวิจัยใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ

3.1.4 การสืบค้นข้อมูลจากมหาวิทยาลัยที่มองไม่เห็น (the invisible college) การสืบค้นด้วยวิธีนี้ หมายถึง นักวิจัยขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน ชมรมวิชาการ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้รายชื่องานวิจัยตามที่ใดกำหนดปัญหาวิจัย ลักษณะและขอบข่ายของงานวิจัย

3.1.5 การสืบค้นย้อนหลัง (ancestry approach) เอนักวิจัยได้รายงานวิจัยฉบับใหม่ล่าสุดมา การอ่านบรรณานุกรมของรายงานวิจัยฉบับนั้นจะช่วยให้ นักวิจัยได้รายชื่อรายงานวิจัยย้อนหลังมาศึกษาได้

3.1.6 การสืบค้นต่อเนื่อง (descendancy approach) ในกรณีที่นักวิจัยได้รายงานวิจัยค่อนข้างเก่า สามารถใช้ชื่อผู้วิจัยเป็นคำสำหรับสืบค้นว่าผู้วิจัยคนนี้ได้ผลิตงานวิจัยอะไรต่อไปอีก ซึ่งทำให้ได้งานวิจัยเพิ่มขึ้น

3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ เมื่อนักวิจัยสืบค้นงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ได้แล้ว งานขั้นต่อไป คือ การตัดสินใจว่าจะสังเคราะห์งานวิจัยทุกเรื่อง หรือเลือกเฉพาะบางส่วน ซึ่งมีแนวทางการตัดสินใจ 4 ทางเลือก คือ

3.2.1 การสังเคราะห์งานวิจัยทุกเรื่องที่สืบค้นได้ วิธีนี้จะได้ผลการวิเคราะห์ที่อภิमानที่ครบสมบูรณ์ แต่จะเสียเวลามาก และถ้างานวิจัยบางเรื่องที่ไม่มีคุณภาพอาจมีปัญหาในการสังเคราะห์

3.2.2 การเลือกงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์แบบแบ่งชั้นตามลักษณะงานวิจัย วิธีนี้นักวิจัยต้องกำหนดตัวแปรลักษณะงานวิจัยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นงานวิจัยจึงสุ่มเลือกงานวิจัยมาทำการสังเคราะห์ตามสัดส่วนเท่ากันทุกชั้น

3.2.3 การเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีการพิมพ์เผยแพร่มาทำการสังเคราะห์ สำหรับวิธีนี้แม้จะเชื่อมั่นได้ว่าได้งานวิจัยที่มีคุณภาพ แต่ก็อาจเกิดความลำเอียงในการสังเคราะห์ เพราะงานวิจัยที่ไม่ได้รับการพิมพ์เผยแพร่มักจะให้ผลการวิจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.4 การเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยการประเมินจากนักวิจัย หรือผู้ทรงคุณวุฒิ มาทำการวิเคราะห์ที่อภิमान

3.3 การสร้างเครื่องมือวิจัย เครื่องมือวิจัยสำหรับการวิเคราะห์ที่อภิमानทุกประเภทมีเพียงสองแบบ คือ แบบประเมินงานวิจัย และแบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย มีลักษณะดังนี้

3.3.1 แบบประเมินงานวิจัย นิยมสร้างเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยมีข้อความที่บ่งบอกคุณภาพของงานวิจัย เช่น วัตถุประสงค์การวิจัยสอดคล้องกับชื่อเรื่องและปัญหาวิจัย สมมติฐานการวิจัยมีหลักฐานสนับสนุน ใช้วิธีการสุ่มในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง มีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์ เป็นต้น

3.3.2 แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย อาจทำเป็นตารางบันทึกข้อมูล หรือทำเป็นแบบสอบถามทั้งปลายปิดและปลายเปิดก็ได้

หลักการในการสร้างเครื่องมือวิจัยสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณใช้หลักการเดียวกันกับการสร้างเครื่องมือวิจัยทั่วไป กล่าวคือต้องมีการกำหนดขอบข่ายข้อมูลที่ต้องการรวบรวมก่อน ซึ่งข้อมูลวิจัยสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณมีสามส่วน คือ ส่วนแรกเป็นผลวิจัยที่วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในรูปดัชนี เช่น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ส่วนที่สอง คือ คุณลักษณะของรายงานการวิจัยด้านแบบแผนการวิจัยและรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีที่ใช้ จำนวนและประเภทตัวแปร ชนิดและคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง และส่วนที่สาม คือรายละเอียดเกี่ยวกับรูปเล่มและการจัดพิมพ์รายงานการวิจัย เมื่อได้ขอบข่ายข้อมูลแล้วจึงสร้างแบบบันทึกให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการและกำหนดรหัสสำหรับตัวแปร

3.4 การบันทึกข้อมูล ขั้นตอนนี้เป็นกรบันทึก การลงรหัส และการเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ต่อไป การบันทึก การลงรหัสสำหรับตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยไม่ค่อยมีปัญหา แต่การบันทึกผลการวิจัยโดยต้องประมาณค่าเป็นดัชนีมาตรฐานค่อนข้างจะมีปัญหามาก เพราะตามสูตรที่ใช้ในการคำนวณเป็นสูตรพื้นฐานสำหรับการทดลองแบบมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างละกลุ่ม และมีการรายงานค่าสถิติครบเท่านั้น ในทางปฏิบัติมีรายงานวิจัยที่มีแบบแผนการวิจัยหลากหลาย และรายงานค่าสถิติไม่ครบถ้วน ซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้วิธีการประมาณค่าโดยการคำนวณโดยตรงจากค่าสถิติที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง หรือวิธีการประมาณค่าโดยการคำนวณโดยตรงจากค่าสถิติที่ได้จากการทดสอบนัยสำคัญ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินงานในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ครอบคลุมงานสำคัญ 3 งาน คือ การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์

4.2 การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นการนำเสนอค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสำคัญ การทำตารางไขว้ (cross tabulation) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในเบื้องต้น การทำกราฟเพื่อเสนอค่าดัชนีมาตรฐาน เช่น แผนภูมิ ต้นใบ (stem-leaf plot) เพื่อแสดงลักษณะการกระจายของดัชนีมาตรฐาน แผนภูมิก่อ (box plot) เพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของดัชนีมาตรฐานระหว่างกลุ่มงานวิจัยที่แบ่งกลุ่มตามตัวแปรปรับ เป็นต้น

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย หลักการสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ผลการวิจัยซึ่งวัดในรูปดัชนีมาตรฐานทั้งหมดว่ามีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ถ้าไม่แตกต่างกันนักวิจัยจะสามารถสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยทั้งหมดเป็นคำตอบของปัญหาวิจัยได้ ถ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต้องวิเคราะห์ต่อไปว่า ความแตกต่างหรือความแปรปรวนของค่าดัชนีมาตรฐานนั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากคุณลักษณะงานวิจัยด้านใดบ้าง แล้วแยกงานวิจัยเป็นกลุ่มตามลักษณะงานวิจัยนั้น ๆ เพื่อสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยในแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 5 การสรุป อภิปราย และการจัดทำรายงานการวิเคราะห์อภิमान ขั้นตอนสุดท้ายของการวิเคราะห์อภิमान คือ การสรุปผลการวิเคราะห์และจัดทำรายงานการวิเคราะห์อภิमान สำหรับการสรุปผลการวิเคราะห์อภิमानนอกจากจะต้องมีการสรุปผล การอภิปรายผลเชื่อมโยงผลการวิจัยกับความรู้ในอดีตและความรู้ทางทฤษฎีแล้วยังต้องให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะทางวิชาการด้วย นักวิจัยคาดหวังว่าผลจากการวิเคราะห์อภิमानน่าจะต้องให้ข้อค้นพบที่ลึกซึ้งเหนือชั้นกว่างานวิจัยแต่ละเรื่องที่น่ามาสังเคราะห์ และข้อสรุปรวมทั้งข้อเสนอแนะต้องมีความกว้างโดยทั่วไป (generality) มากกว่างานวิจัยปกติ สำหรับรายงานการวิเคราะห์อภิमानมีลักษณะเหมือนกับรายงานการวิจัยโดยทั่วไป สิ่งที่ต่างกัน คือ รายงานการวิเคราะห์อภิमानจะมีบรรณานุกรมแยกเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นบรรณานุกรมสำหรับรายงาน และส่วนที่เป็นบรรณานุกรมของงานวิจัยที่น่ามาสังเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์ พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษานั้นนำทุกสิ่งไปสู่ความเจริญงอกงามทั้งตัวบุคคล และสังคม เป็น การสร้างสรรค์จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ และเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลา ต่อเนื่องและยั่งยืน คุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ดังนั้นในการจัดการศึกษาทุกระดับจำเป็นจะต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 115, 253 และ 653) ให้ความหมายของคำว่า การ หมายถึง งาน สิ่งหรือเรื่องที่ทำ ให้ความหมายของคำว่า ประกัน หมายถึง รับรองว่าจะรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น รับรองว่าจะมีหรือไม่มีเหตุการณ์นั้น ๆ หลักทรัพย์ที่ให้ไว้เป็นเครื่องรับรอง และให้ความหมายของคำว่า คุณภาพ หมายถึง ลักษณะที่ดีเด่นของบุคคลหรือสิ่งของ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542 : 2) ให้ความหมายของคำว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรโลง

ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ดังนั้นการให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับการจัดการศึกษาของประเทศไทยจึงต้องมาจากการวิเคราะห์ความหมายของคำต่าง ๆ หลายคำที่มาประกอบกันเป็นคำว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ คำว่า การ ที่หมายถึง หน้าที่ที่ต้องทำให้เกิดผลดี คำว่า ประกัน ที่หมายถึง รับรองว่าจะเกิดสิ่งที่ดี คำว่า คุณภาพ ที่หมายถึง ลักษณะที่ดีเด่นของบุคคลหรือสิ่งของ และคำว่า การศึกษา ที่หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ดังนั้นความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาของประเทศ ไทย หมายถึง หน้าที่ของผู้จัดการศึกษาที่จะต้องดำเนินการให้ผู้เรียน ผู้ปกครองและสังคมหรือชุมชน เกิดการยอมรับ เชื่อถือและเชื่อมั่นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้เรียนจะส่งเสริมคุณลักษณะที่ ดีเด่นของผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมละชุมชน ซึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องรับรองว่าจะเกิดสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนจะต้องมีความเจริญงอกงาม โดยพิจารณาจากพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ดังนี้

1.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย คือ มีการเจริญเติบโตตามวัย มีสุขภาพพลานามัย สมบูรณ์ แข็งแรง

1.2 พัฒนาการทางด้านสติปัญญา คือ มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบปฏิภาณดี มีเหตุผล ในการตัดสินใจ

1.3 พัฒนาการทางด้านจิตใจ คือ มีจิตใจดี โอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจหนักแน่น มุ่งมั่น

1.4 พัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม คือ มีการคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี รู้จัก หักห้ามอารมณ์ของตนเอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยพิจารณาจาก คุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนดังนี้

2.1 รักการอ่าน

2.2 ศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

2.3 สร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ

สังคมส่วนรวม

2.4 ส่งเสริมและสืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

2.5 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง โดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

3.1 มีกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่ดี เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

3.2 มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิธีเรียนและมีกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

3.3 มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับผู้เรียนได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.4 มีนวัตกรรมทางการศึกษา สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

3.5 มีกระบวนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา คุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

ความมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

ความมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องสอดคล้องและตอบสนองโดยตรงต่อความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่บัญญัติใน มาตรา 6, 7 และ 8 ความว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา. 2542 : 3-4) พร้อมทั้งตอบสนองความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) ที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ประกาศใช้ มีความมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

ชีวิตที่ดี เก่ง และมีความสุข เป็นวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี สามารถใช้สติและปัญญาในการเผชิญและพิชิตปัญหา พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้ คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสระปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข ได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจตามความต้องการ สามารถเรียนรู้ด้วยความจริง บรรลุความดี ความงาม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียงร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็น สังคมคุณภาพ มุ่งมั่นที่จะสร้างและพัฒนาให้คนไทยทุกคนมีโอกาส มีความเสมอภาคและสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ เพื่อเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข เป็นสังคมที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเข้มแข็งและแข่งขันได้ และมีเสถียรภาพ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาอย่างสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างเหมาะสม รักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุล มีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืนและเกื้อกูล สังคมคุณภาพต้องเป็นสังคมซึ่งส่งเสริม "ธรรมรัฐ" และ "สังคมประชาชน" ซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีระบบการเมืองการปกครองที่เปิดกว้าง โปร่งใส และอำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมสาธารณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง สังคมแห่ง ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จะสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ให้ก้าวทันกับโลกยุคข้อมูลข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ทุกองค์กรและทุกส่วนในสังคมมีความใฝ่รู้ และพร้อมที่จะ

เรียนรู้อยู่เสมอ มุ่งให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เป็นส่วนหนึ่งของแหล่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ยิ่งขึ้นต่อไป สังคมแห่งความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกัน เป็นสังคมซึ่งมุ่งฟื้นฟู สืบสาน และธำรงไว้ซึ่งคุณค่า เอกลักษณ์ ศิลปะ และวัฒนธรรมของไทย ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพากันไว้ให้มั่นคง รักษาไว้ซึ่งสถาบันครอบครัว มีการพัฒนาเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างจิตสำนึกแห่งความเป็นไทยให้มากยิ่งขึ้น มีเจตคติ และค่านิยมของสังคมที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นแกนหลักของสังคม และให้ความสำคัญกับการดูแลผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และคนยากจน คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความยุติธรรม และความเสมอภาคทั่วหน้ากัน

จากความมุ่งหมายของการศึกษาไทยดังกล่าวข้างต้นพบว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและตลอดชีวิต การกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางด้านสังคม เทคโนโลยี ดังนั้นความมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษามีดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้มีความเจริญงอกงามทางปัญญา เป็นผู้รู้จักเหตุและผล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่เรียนรู้อย่างตื้นเขิน
2. เพื่อให้การศึกษาพัฒนาจิตใจของผู้เรียนให้เป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความพอเพียง สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง มีความอดทน รักในการทำงาน ซื่อสัตย์ กตัญญูต่อบรรพบุรุษ และประเทศชาติ
3. เพื่อให้การศึกษาพัฒนาความเป็นพลเมืองให้รู้จักสิทธิ หน้าที่ มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ หน้าที่การงาน ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น
4. เพื่อให้การศึกษาพัฒนาสังคม โดยทุกคนร่วมกันพัฒนาสังคมของประเทศชาติตาม วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ ธำรงไว้ซึ่งคุณค่า เอกลักษณ์ ศิลปะ และวัฒนธรรม ที่ช่วยเหลือเกื้อกูล และพึ่งพากัน รวมทั้งความสามารถและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับมวลมนุษยชาติเพื่อประโยชน์แห่งตน ประเทศชาติ และสังคมโลก

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542 : 2 และ 14) มาตรา 47 บัญญัติไว้ว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพ ภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน

กฎกระทรวง และให้ความหมายของมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ไว้ดังนี้

มาตรฐานการศึกษา หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและการกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และวิธีการประกันคุณภาพทางการศึกษา

การประกันคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมินผล และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

การประกันคุณภาพภายนอก หมายความว่า การประเมินผล และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินการโดยให้ความหมายของการประเมินคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอก การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพศึกษาไว้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553 : 1-2)

การประเมินคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนดสำหรับการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งกระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้น หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือผู้ประเมินภายนอก

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติการตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพศึกษา หมายความว่า กระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบและ

โครงสร้าง การวางแผน และการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน

จากข้อกำหนดให้มีการประกันคุณภาพและความหมายของมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอกที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สามารถวิเคราะห์แนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีมาตรฐานการศึกษาเป็นเกณฑ์สำหรับเทียบเคียงตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา
2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานการศึกษาทั้งจากภายในและจากภายนอก
3. การประกันคุณภาพการศึกษามีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเข้าสู่มาตรฐาน
4. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการรับรองว่าคุณภาพการศึกษาของสถานการศึกษาได้มาตรฐาน
5. การประกันคุณภาพการศึกษามีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีระเบียบแบบแผนในการดำเนินการที่ชัดเจน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
6. การประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
7. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของบุคลากรทุกคนทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ประเมินภายใน และผู้ประเมินภายนอก
8. การประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ
9. การประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีข้อเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินการโดยกำหนดระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอกไว้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553 : 2-3)

1. ระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ต้องประกอบด้วย

1.1 การประเมินคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกำหนดสำหรับการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งกระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้น หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

1.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติการตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบและโครงสร้าง การวางแผน และการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน

2. ระบบการประกันคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานและมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ต้องประกอบด้วย

2.1 การประเมินคุณภาพภายนอก หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือผู้ประเมินภายนอก

2.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติการตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ด้วยการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาและเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชน

5. สถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สรุปแนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือมีมาตรฐานการศึกษาเป็นเกณฑ์สำหรับเทียบเคียงสำหรับการประเมินผล การติดตามตรวจสอบ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก มีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

เพื่อบริหารจัดการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานและรับรองว่าคุณภาพการศึกษาของสถานการศึกษาได้มาตรฐาน โดยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีระเบียบแบบแผนในการดำเนินการที่ชัดเจน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ มีข้อเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของบุคลากรทุกคนทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ประเมินภายใน และผู้ประเมินภายนอก

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ซึ่งประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพศึกษา และระบบการประกันคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานและมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ซึ่งประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายนอก การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ด้วยการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของชุมชน และจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาและเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชน พร้อมทั้งนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 หมวด 2 การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่วนที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 14 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553 : 3-6)

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งกำหนดให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.2 กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2.3 กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดการประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

2.4 กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

2.5 กำหนดบทบาท หน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 กำหนดบทบาท หน้าที่ และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชน

2.7 กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.8 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ

4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

6. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

7. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

8. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ให้สถานศึกษาดำเนินงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ดิษฐ์ สุธิตีล (2546) ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาของ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนในเขตการศึกษา 12 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 12 และเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 12

จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน เอกชน ระดับประถมศึกษาในเขตการศึกษา 12 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 495 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 144 คน และครูผู้สอน 351 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในเขตการศึกษา 12 จำนวน 35 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .22 ถึง .89 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 ตอนที่ 3 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในเขตการศึกษา 12 จำนวน 35 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ .22 ถึง .90 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในเขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับมาก ปัญหาการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในเขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน สถานศึกษามีขนาดต่างกันมีสภาพการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่กับขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่กับขนาดเล็กแตกต่างกัน สถานศึกษามีขนาดต่างกันมีปัญหาการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดเล็กแตกต่างกัน

กิ่งแก้ว เกิดในมงคล (2547) ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี และเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง และสถานที่ตั้งของสถานศึกษา พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานครูเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 184 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 2 ข้อ ที่สอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามและอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานและแนวทางการ

ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการเตรียมการ จำนวน 10 ข้อ ด้านการดำเนินการ จำนวน 10 ข้อ และด้านการรายงาน จำนวน 10 ข้อ ผลมีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .23 ถึง .78 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรีที่อยู่ต่างอำเภอกันไม่แตกต่างกัน สำหรับแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี ต้องดำเนินการดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการ ต้องดำเนินการชี้แจงให้บุคลากรทราบถึงภาพรวมของการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน 2) ด้านการดำเนินการ ต้องดำเนินการจัดทำธรรมนูญให้โรงเรียนหรือแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และกำหนดแนวทางการดำเนินการหรือวิธีปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในเป็นแนวดำเนินการพัฒนา 3) ด้านการรายงานผล ต้องดำเนินการรวบรวมผลการดำเนินงานและการประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

ธรพจน์ พงศ์สุปानी (2548) ทำการการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ตามความคิดเห็นของผู้สอนและผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 และเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 207 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 32 คน และผู้สอน 207 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 2 ข้อ ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและประสบการณ์การปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา จำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .52 ถึง .87 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way

ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสอนอยู่ในระดับ ปานกลาง ผู้บริหารและครูสอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก 3 ไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารและครูสอนที่มี ประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก 3 ไม่แตกต่างกัน

พลศิลา ทองหล่อ (2549) ทำการศึกษาปัญหาการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการ รับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการ ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 และเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 โดยจำแนกตัวแปรตาม สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ขนาดของสถานศึกษา และประเภทของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 389 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 108 คน และครูผู้สอน 281 คน ที่คัดเลือกมาด้วย วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็น แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ขนาดของสถานศึกษา และประเภทของ สถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา จำนวน 68 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อม ในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ สถานศึกษามีขนาดต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการ ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษามีขนาดใหญ่กับขนาดเล็กแตกต่างกัน สถานศึกษาของรัฐบาลและของเอกชนมีปัญหา การดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จงจิตต์ พูลเกษม (2549) ทำการศึกษาปัญหาในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา และเปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2547 จำนวน 384 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 76 คน และครูผู้สอน 308 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 2 ข้อ ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพของโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษา 3 ด้าน จำนวน 60 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .27 ถึง .88 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน และปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน

วันทนา แก้วสีม่วง (2550) สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษาจำแนกตัวแปรตาม สถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 443 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 138 คน และครูผู้สอน 305 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ขนาดของสถานศึกษา และอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับสภาพและ

ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา 3 ขั้นตอน จำนวน 43 ข้อ ประกอบด้วย
 ชั้นเตรียมการ 15 ข้อ ชั้นการดำเนินการ 20 ข้อ และชั้นการรายงานผล 8 ข้อ มีค่าดัชนี IOC
 ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .29 ถึง .79 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86
 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบน
 มาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way
 ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ใน
 ระดับมาก ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย สภาพ
 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
 สถานศึกษากับครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของ
 สถานศึกษาของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันไม่แตกต่างกัน และสภาพการดำเนินงานการประกัน
 คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองกับนอกอำเภอเมืองจันทบุรีไม่แตกต่างกัน

บุญชูบ คงทรัพย์ (2551) การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในของพนักงานครู
 เทศบาลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมี
 ส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในของพนักงานครูเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด และ
 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในของพนักงานครูเทศบาลในจังหวัดระยอง
 จันทบุรี ตราด จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ ระดับช่วงชั้น และประเภทของเทศบาล กลุ่มตัวอย่าง
 ได้แก่ พนักงานครูเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ปีการศึกษา 2550 จำนวน 234 คน
 ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ตอนที่ 1
 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ ที่สอบถามเกี่ยวกับเพศ ประสบการณ์การ
 สอน ช่วงชั้นที่รับผิดชอบในการสอน และประเภทของเทศบาล ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า
 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในของพนักงานครูเทศบาล
 จำนวน 50 ข้อ ประกอบด้วยด้านการเตรียมการ จำนวน 15 ข้อ ด้านการดำเนินงาน จำนวน 30 ข้อ
 และด้านการรายงานผล จำนวน 5 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
 ตั้งแต่ .30 ถึง .95 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้
 โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และ
 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า พนักงานครูเทศบาล
 ในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับปานกลาง.
 พนักงานครูเทศบาลที่มีเพศ ประสบการณ์การสอน ระดับช่วงชั้น และประเภทของเทศบาลแตกต่าง
 กัน มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ไพศาล จันทสุวรรณ (2554) ทำการศึกษาการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการ
 ประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกที่มีประสบการณ์การ

บริหารงานและขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับปัญหาการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออก เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออก จำแนกตาม ประสบการณ์ของผู้บริหารและขนาดของสถานศึกษา และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ของผู้บริหารกับขนาดของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในภาค ตะวันออก ปีการศึกษา 2554 จำนวน 144 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาด ของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็น แบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 2 ข้อ ที่สอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ตอบ แบบสอบถาม และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถาม เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ .82 ถึง .92 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน สองทาง (Two-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์มาก กับประสบการณ์น้อย และประสบการณ์มากกับประสบการณ์ปานกลาง มีปัญหาการดำเนินงานการ ประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ปานกลางกับประสบการณ์น้อย มีปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาไม่แตกต่างกัน สถานศึกษามีขนาดต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาไม่แตกต่างกัน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ของผู้บริหารกับขนาดของสถานศึกษา ไม่ส่งผลต่อปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในภาค ตะวันออก

ภาพ แจ้งพลอย (2556) ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี และเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน และขนาด ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 322 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 30 คน ครูผู้สอน จำนวน 302 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 2 ข้อ ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 44 ข้อ มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และสถานศึกษาขนาดต่างก็มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

รายนาม ปัญจมานนท์ (2555) ทำการศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 285 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 87 คน และครูผู้สอน 198 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้อำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม และกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 39 คน ที่คัดเลือกมาจากสถานศึกษาที่มีค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ได้จากแบบสอบถามสอดคล้องกับค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในภาพรวม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน รองฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้างานบริหารวิชาการ จำนวน 17 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน คือ แบบสอบถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 50 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .80 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .32 ถึง .87 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสาเหตุของความต้องการจำเป็น แนวทางแก้ไขและหน่วยงานภายนอกที่ควรมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน จำนวน 6 ข้อคำถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยวิธีการหา

ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เชิงคุณภาพด้วยค่าดัชนีการจัดเรียงความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในขั้นเตรียมการประกอบด้วย การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ การพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้มีรูปแบบเดียวกัน การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานของแต่ละเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาที่มีความเป็นไปได้ โดยใช้ผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เคยเกิดขึ้นมาเป็นสารสนเทศในการกำหนดแนวทาง การจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศ การจัดสรรงบประมาณในการจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การนำเครื่องมือไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริงโดยคำนึงถึงความสามารถในการวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด การพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ประเมินได้ การตรวจสอบการประเมินเป็นระยะๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษา กำหนดปฏิทินการตรวจสอบการดำเนินการในแต่ละปีการศึกษาให้ชัดเจน การจัดทำรายงานประจำปีแบบสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยายใช้ภาษาเข้าใจง่ายและมีความยาวไม่มาก และการจัดทำรายงานประเมินตนเองให้สะท้อนจุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษาอย่างชัดเจน พร้อมทั้งให้ความรู้แก่บุคลากรในการเขียนรายงานที่มีคุณภาพ การแปลความสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการรายงานผล

กุสุมา วิเศษ (2547) ทำการศึกษาปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 429 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 122 คน และครูผู้สอน 307 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหาร 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า

5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 8 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ รวม 40 ข้อ แบบสอบถาม ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหาร มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก การประกันคุณภาพการศึกษามี การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก การดำเนินงานเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารกับครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารกับครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับ ปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชาติ เสนาสี (2553) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับการ ปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทักษะการบริหารและการปฏิบัติงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะ การบริหารกับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความ คิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 304 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้ โรงเรียนเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 48 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 45 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความ เบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และทักษะการบริหาร กับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ใน ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐนิชา ทองพริก (2558) ทำการศึกษาทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานประกัน คุณภาพภายใน ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา

ทักษะการบริหารและการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายใน พร้อมทั้งศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายใน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 169 คน ที่คัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้นของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .80 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 ตอนที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 50 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .80 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมการพยากรณ์ที่เป็นคะแนนดิบ คือ $Y = 0.90 + 0.80X$ และสมการพยากรณ์ที่เป็นคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_y = 0.81X$

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์งานวิจัย

ทศวรรษ คำทองสุข (2550) ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย ปี พ.ศ. 2543-2550 จำนวน 263 เรื่อง ตามแนวคิดของกลาส (Glass) และฮันเตอร์ (Hunter) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) ทฤษฎีสุนุกดี (SANUKDEE) แนวคิดของทิตานา แชมมณี และพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะและปริมาณงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะและความแตกต่างของขนาดอิทธิพลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย วิเคราะห์เนื้อหาของผลงานวิจัยทางด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย และแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติบรรยาย แยกการวิเคราะห์ระดับเล่มงานวิจัยและระดับชุดการทดสอบสมมุติฐาน วิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาการวิจัยโดยการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของค่าขนาดอิทธิพลระดับเล่มงานวิจัยและระดับชุดการทดสอบสมมุติฐาน วิเคราะห์

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลตามตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยตามระดับเล่มวิจัยและระดับชุดการทดสอบสมมุติฐาน วิเคราะห์เนื้อหาใช้วิธีการจัดกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเดียวกันจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน แยกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักสูตรบูรณาการและการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลและการวิเคราะห์เนื้อหาสังเคราะห์รวมเป็นองค์ความรู้ ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า 1) ปริมาณงานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทั้ง 5 มหาวิทยาลัย พบว่า ปีที่ทำวิจัยสำเร็จอยู่ในช่วงปีพ.ศ. 2546 2547 และ 2549 สถาบันที่ผลิตงานวิจัยมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนสาขาวิชาที่ผลิตงานวิจัยมากที่สุด คือ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ลักษณะเนื้อหาการวิจัยใช้รูปแบบการบูรณาการทั้งภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่บูรณาการครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้ทฤษฎี Constructivism เป็นหลักในการศึกษา สำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณวิธีการที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิจัยเชิงทดลองที่ไม่มีการจัดดำเนินการแบบสุ่มและไม่มีกลุ่มควบคุม งานวิจัยเชิงผสมผสานใช้แบบแผนการวิจัยโดยใช้ปริมาณเป็นหลักคุณภาพเป็นรอง ส่วนงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการศึกษาแบบ Single study เป็นส่วนใหญ่ 2) ผลการวิเคราะห์ลักษณะและความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพลตามตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย พบว่า ตัวแปรที่ทำให้ค่าขนาดอิทธิพลแตกต่างกันมีทั้งหมด 5 ตัวแปร คือ ตัวแปรประเภทตัวแปรตาม ตัวแปรสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ตัวแปรแบบแผนการวิจัย ตัวแปรจำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรเครื่องมือวัดตัวแปรอิสระ 3) ผลการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า รูปแบบการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้สอดแทรกเนื้อหาวิชาที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง รูปแบบการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้เชื่อมโยงเนื้อหาวิชาที่เรียนกับการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ 4) ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการครบทุกช่วงชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นำมาสอดแทรกกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นมากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการในระดับช่วงชั้นที่ 1-3 โดยรูปแบบการบูรณาการแบบคู่ขนาน บูรณาการ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพหุวิทยาการ กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นแกนกลาง 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา